

Een overzicht van de belangrijkste spelregels en begrippen

Hoe **Europa** de welzijns- en zorgsector beïnvloedt

Lexicon Europa is overal, ook in de sociale sector. Samen met de vzw Kleis, het kenniscentrum inzake Europa voor de social profit, doet *Weliswaar* een kleine greep uit de vele Europese regels die uw professioneel leven mee bepalen. Het boek van Hendrik Vos en Rob Heirbaut, *Hoe Europa ons leven beïnvloedt*, is daarbij een inspiratiebron. **Tekst Eric Bracke | Illustratie Ief Claessen**

1. REGELS EN PRINCIPES VAN DE EUROPESE MARKT

Interne marktregels en staatssteun. De EU gaat ervan uit dat een economie het best draait als er vrije concurrentie heerst. Alleen de diensten die een lidstaat zelf van algemeen belang acht, blijven gevrijwaard van liberalisering. De definitie van het algemeen belang hangt af van politieke keuzes. Momenteel is het onduidelijk welk deel van de sociale sector wel en welk deel niet onderworpen is aan de Europese marktregels. Daardoor is ook onzeker of een overheidssubsidie aan een organisatie al dan niet concurrentievervalsing is.

Kwaliteitsdecreet. Verzorgings- en welzijnsvoorzieningen moesten in 1997 voor het eerst voldoen aan kwaliteitsdecreten. Bij de optimalisering van de kwaliteit van het aanbod staan zelfevaluatie en de wensen en behoeften van de gebruikers centraal. Dit kwaliteitsdenken heeft een vaste plaats verworven in de Vlaamse wetgeving.

Focus op cliënt/patiënt (consument). Hoewel gezondheid een bevoegdheid is van de lidstaten en de zorgaanbieder in België altijd centraal stond, heeft Europa met fluwelen handschoenen een vraag-gerichte benadering geïntroduceerd. Dat geldt ook voor gehandicaptenzorg en andere domeinen van het welzijnswerk. Thema's die op de agenda van Europa worden gezet, beïnvloeden na een paar jaar blijkbaar de aanpak in de lidstaten. Recente Europese aandachtspunten zijn de ongelijke overlevingskansen en de ongelijke behandeling op het gebied van gezondheidszorg in en tussen de lidstaten.

2. ALGEMEEN SOCIAAL BELEID EN REGIONALE ONTWIKKELING

Lissabonstrategie. Op de Europese Top van Lissa-

bon werden de doelstellingen voor de periode 2000-2010 geformuleerd. De EU wilde de economie laten groeien, banen creëren, de sociale samenhang versterken en meer aandacht besteden aan het milieu. In 2005 herdefinieerde men de doelstellingen en legde de klemtoon op het economische aspect. De dada's zijn een hogere activiteitsgraad, een actieve sociale staat met meer flexibiliteit en minder belasting op arbeid.

Open coördinatiemethode. Dit is een relatief succesrijke strategie voor Europese ontwikkeling zonder dwingend juridisch kader (name and shame strategy). Er worden op tal van domeinen, zoals werkgelegenheid, kinderopvang en armoedebestrijding, normen vooropgesteld. De meetresultaten worden steevast in de pers belicht en vormen een stimulans om zich te verbeteren. België scoort onder de norm voor de arbeidsparticipatie van oudere werknemers, jonge schoolverlaters en allochtonen. Voor kinderopvang krijgen we wel een goed rapport.

Achtergestelde gebieden. Na de post landbouw gaat het meeste geld in Europa naar regionale gebieden met een gebrekkige infrastructuur en een lage scholingsgraad. Henegouwen en de reconversie van de koolmijnen in Limburg zijn twee voorbeelden.

3. SUBSIDIEPROGRAMMA'S

Kleis vzw zal in 2009 diverse initiatieven ontwikkelen om de Vlaamse socialprofitsector te informeren. De voornaamste programma's (2008-2013) waarvoor de sociale sector subsidies kan aanvragen, zijn:

Volksgezondheid. De gezondheidsstrategie van de

EU is gericht op veiligheid in de gezondheidszorg en het wegwerken van gezondheidsongelijkheid onder bevolkingsgroepen. In het kader van het actieprogramma is een subsidie-envelop vastgelegd.

Leonardo da Vinci en Grundtvig, subprogramma's van *Een leven lang leren*. Ook uitwisselings- en mobiliteitsprojecten voor docenten beroepsopleiding of volwassenenonderwijs kunnen subsidies genieten.

Daphne III. Dit programma inzake geweldbestrijding is relatief toegankelijk. Het is gericht op alle groepen die zich direct of indirect bezighouden met geweldbestrijding.

ESF (Europees Sociaal Fonds). Dit programma kadert in de Europese werkgelegenheidsstrategieën.

4. DAGELIJKS OP DE WERKPLEK

CE-label. In de welzijnssector wordt veel koffie gezet. Heb je je al afgevraagd waar het CE-label op de koffiemachine voor staat? CE betekent Conformité

Européenne en duidt erop dat het toestel aan de Europese technische normen en veiligheidsvoorschriften voldoet.

Europees jaar. 2009 is het Europees Jaar van de Creativiteit en de Innovatie. De campagne richt zich tot alle sectoren, van economie tot welzijnzorg. In 2010 komt de sociale sector nadrukkelijker in het vizier met het Europees jaar van de Strijd tegen Uitsluiting en Armoede. In de loop van 2010 zullen evenementen worden georganiseerd en gesubsidieerd die de verschillende gezichten van armoede en uitsluiting laten zien.

Vrij verkeer van patiënten. Wachtlijsten in andere landen maken onze gezondheidszorg aantrekkelijk voor buitenlanders. Dus kunnen verpleegkundigen wel eens een Nederlander in een ziekenhuisbed aantreffen. Het Europees Hof van Justitie heeft in een aantal gevallen de ziekteverzekeringen verplicht de kosten van gezondheidszorg in het buitenland terug te betalen, alsof het om verzorging in eigen land

zou gaan. Door die rechterlijke uitspraken is het pad geëffend voor patiëntenmobiliteit. Het Europees Parlement buigt zich over een Europees wetsvoorstel om het ontstane recht een juridisch kader te geven.

Consumentenbescherming. Maatschappelijk werkers krijgen steeds meer te maken met schuldbemiddeling. Tegelijk ontplooit Europa ook meer initiatieven om de consument te beschermen. Zo heeft de Commissie onlangs een voorstel gedaan om de consument beter te beschermen tegen louche verkooptechnieken en oneerlijke contracten. Het Europese wetsvoorstel geeft de consument ook recht op een bedenktijd van 14 kalenderdagen en voor alle aankopen, ook huis aan huis, online en op afstand.

Alimentatie. Het verzaken aan de onderhoudsplicht veroorzaakt veel ellende. De Raad van de Europese Unie heeft het gemakkelijker gemaakt om alimentatie op te eisen van iemand die in een ander EU-land verblijft. Voortaan kan de eiser rechtstreeks een deurwaarder contacteren in het land waar de onderhoudsplichtige woont. Groot-Brittannië en Denemarken volgen deze regel niet.

5. ARBEIDSREGLEMENTERING

Arbeidstijd. Europa stelt dat de arbeidstijd maximaal 48 uur per week mag bedragen en bepaalt welke rusttijden gerespecteerd moeten worden. Er bestaan tal van uitzonderingen op deze norm, maar Groot-Brittannië en sommige nieuwe lidstaten willen een nog grotere soepelheid.

Wachttijden. Artsen, verpleegkundigen en alle andere hulpverleners die in de instelling slapen

of die oproepbaar zijn, zijn volgens het Europees Hof van Justitie aan het werk. Als er geen nieuwe regeling komt, kan dit grote consequenties hebben voor de werkgevers in de non-profitsector.

Gelijke rechten. Het principe dat mannen en vrouwen recht hebben op hetzelfde loon voor hetzelfde werk stond al in het Verdrag van Rome (1958). Sinds het arrest-Defrenne van het Europese Hof van Justitie – Gabrielle Defrenne was stewardess bij Sabena – geldt de gelijkheid ook voor de pensioenen. De pensioengerechtigde leeftijd is voor vrouwen opgetrokken tot 65 jaar.

Antidiscriminatie. Het verbod op discriminatie tussen mannen en vrouwen is intussen uitgebreid tot andere categorieën. Etnische afkomst, religie, leeftijd, seksuele voorkeur of handicap mogen niet tot discriminatie leiden. De weigering van een Belgische fabrikant in garagepoorten om alloctonen aan te werven, omdat de klanten het niet willen, was dan ook strijdig met de Europese regels. Intussen heeft de Commissie een voorstel gelanceerd om ook buiten het werk discriminatie aan te pakken.

Veiligheid op het werk. Tientallen Europese wetten beschermen werknemers tegen gevaarlijke situaties op het werk. Een aparte categorie vormen zwangere vrouwen of vrouwen die pas bevallen zijn en borstvoeding geven. Als ze op de werkvloer blootgesteld zijn aan risico's die niet te vermijden zijn, moeten ze een andere taak of verlof krijgen. Na voorlegging van een medisch certificaat kunnen ze ook niet worden verplicht nachtdienst te doen.

Ouderschapsverlof. Dat vaders net als moeders recht hebben op minstens drie maanden ouderschapsverlof is een Europese maatregel. De veralgemening van het ouderschapsverlof kwam tot stand na een akkoord tussen de Europese vakbonden en de werkgevers. Een betere balans tussen privéleven en werk is een belangrijk aandachtspunt van de EU.

Uitzendarbeid. De Europese Raad Sociale Zaken heeft op 10 juni 2008 een politiek akkoord bereikt over de gelijke behandeling van uitzendkrachten. Zij hebben recht op hetzelfde loon als de andere werknemers in de organisatie en genieten dezelfde voordelen.

-
- ▶ Meer info over Europa op www.kleis.be
  - ▶ Hendrik Vos en Rob Heirbaut, *Hoe Europa ons leven beïnvloedt*, Standaard Uitgeverij, 2008, ISBN 978 90 0222 360 0
  - ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum